

NACRT

**PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O SUDOVIMA ZA MLADEŽ**

Zagreb, listopad 2014.

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovog Zakona sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. podstavka 1. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 85/10. i 5/14.).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Zakon o sudovima za mladež („Narodne novine“, broj 84/11., 143/12. i 148/13., u daljnjem tekstu: ZSM) donesen je 2011., a prve izmjene i dopune uslijedile su 2012. („Narodne novine“, broj 143/12.), radi potrebe usklađivanja s Kaznenim zakonom („Narodne novine“, broj 125/11. i 143/12., u daljnjem tekstu: KZ/11) i unaprjeđenja pojedinih zakonskih odredbi, sukladno potrebama prakse. Druge izmjene i dopune uslijedile su 2013. („Narodne novine“, broj 148/13.) kao rezultat sadržajnog usklađivanja sa V. novelom Zakona o kaznenom postupku, dok se ovim izmjenama ZSM usklađuje s Zakonom o područjima i sjedištima sudova.

Naime, Zakonom o područjima i sjedištima sudova propisuje se racionalizacija pravosudne mreže na način da se područje Republike Hrvatske dijeli na 15 županijskih sudova, 24 općinska suda i 22 prekršajna suda, te nova organizacija mreže trgovačkih sudova. S ciljem racionalizacije maloljetničke grane sudovanja, kao i poboljšanja kvalitete sudovanja u ovoj grani, predlaže se ukidanje odjela za mladež pri Općinskim sudovima u Gospiću, Čakovcu, Koprivnici, Požegi, Virovitici i Zlataru. Ovime se maloljetničko sudovanje koncentrira u sjedište pojedinog pravosudnog područja s ciljem dodatne specijalizacije sudaca koji rade na maloljetničkim predmetima. Navedeno će posljedično dovesti i do povećanja kvalitete rada na ovim predmetima, koji zbog svojih specifičnosti kako u samom postupku tako i u svrsi maloljetničkih sankcija nužno zahtijevaju specijalizaciju svih sudionika u postupku.

Preostale izmjene rezultat su potreba na koje je ukazala praksa, uklanjanja uočenih nejasnoća i terminološkog usklađivanja zakonskog teksta.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovog Zakona nije potrebno osigurati sredstva u državnom proračunu.

IV. TEKST PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SUDOVIMA ZA MLADEŽ

Članak 1.

U Zakonu o sudovima za mladež („Narodne novine“, broj 84/11., 143/12. i 148/13.) u članku 33. stavku 1., u prvoj rečenici, riječ: „pojačanog“ zamjenjuje se riječima: „pojačane brige i“.

U stavku 2., u drugoj rečenici, iza riječi: „osudu“ dodaju se riječi: „i kada je žalba izjavljena samo u njenu korist“.

Članak 2.

U članku 37. stavak 2. briše se.

Dosadašnji stavak 3. postaje stavak 2.

Članak 3.

U članku 54. stavak 4. mijenja se i glasi:

„(4) Branitelj po službenoj dužnosti može biti samo odvjetnik koji ima praksu od najmanje pet godina kao odvjetnik ili kao dužnosnik u pravosudnom tijelu, osim u postupku za kazneno djelo za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora, kada branitelj po službenoj dužnosti može biti samo odvjetnik koji ima praksu od najmanje osam godina kao odvjetnik ili kao dužnosnik u pravosudnom tijelu. Branitelj se postavlja iz reda odvjetnika koji moraju imati izraženu sklonost za odgoj, potrebe i probitke mladeži te vladati osnovnim znanjima s područja kriminologije, socijalne pedagogije, psihologije mladih i socijalnog rada za mlade osobe, s liste odvjetnika za mladež Hrvatske odvjetničke komore.“.

Članak 4.

U članku 69. stavku 1. riječi: „posebno osposobljeni policijski službenici“ zamjenjuju se riječima: „policijski službenici za mladež“, a iza prve rečenice dodaje se rečenica koja glasi: „Izvide kaznenih djela u postupku prema maloljetniku mogu provoditi i drugi policijski službenici, ako zbog okolnosti slučaja ne mogu postupati policijski službenici za mladež.“.

Članak 5.

U članku 114. stavku 2., u prvoj rečenici, riječ: „specijalizirani“ briše se, a u drugoj rečenici, riječi: „i istražitelji specijalizirani za mladež“ zamjenjuju se riječima: „za mladež i istražitelji za mladež“.

Članak 6.

U članku 116. stavku 1., u prvoj rečenici, iza riječi: „osobe“ dodaje se zarez i riječi: „s liste odvjetnika za mladež Hrvatske odvjetničke komore“.

Članak 7.

Nakon stupanja na snagu ovog Zakona, predmete iz nadležnosti odjela za mladež Općinskog suda u Gospiću dovršit će Općinski sud u Karlovcu, predmete iz nadležnosti odjela za mladež Općinskog suda u Čakovcu i Općinskog suda u Koprivnici dovršit će Općinski sud u Varaždinu, predmete iz nadležnosti odjela za mladež Općinskog suda u Požegi dovršit će Općinski sud u Slavonskom Brodu, a predmete iz nadležnosti odjela za mladež Općinskog suda u Virovitici dovršit će Općinski sud u Bjelovaru.

Članak 8.

Ovaj Zakon objavit će se u „Narodnim novinama“, a stupa na snagu 1. travnja 2015.

V. OBRAZLOŽENJE POJEDINAČNIH ODREĐABA

Članak 1.

U članku 33. ZSM stavak 1. usklađen je s člankom 7. ZSM u pogledu naziva odgojne mjere pojačane brige i nadzora (članak 7. stavak 1. točka 3) ZSM).

Precizirana je i odredba stavka 2. u dijelu koji se odnosi na postupanje drugostupanjskih sudova po žalbi. Pojašnjeno je kako će drugostupanjski sud osobi koja je u vrijeme suđenja navršila dvadeset i tri godine života umjesto maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora ili uvjetnu osudu i kada je žalba izjavljena samo u njenu korist. Dakle, na maloljetnika će se u situaciji kada je izašao iz sfere primjene maloljetničkog sudovanja iz razloga jer je navršio dvadeset i tri godine života primijeniti opće pravo, pa čak i kada je žalba izjavljena samo u njegovu korist. Istovjetno postupanje drugostupanjskog suda već je propisano i u odnosu na mlađe punoljetnike (članak 105. stavak 2. ZSM). Na opisani način u potpunosti se omogućava primjena temeljne odredbe KZ/11 o primjeni kaznenopravne prisile prema svakome tko svojim ponašanjem povrjeđuje ili ugrožava osobne slobode i prava čovjeka te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim pravom.

Članak 2.

U članku 37. ZSM brisan je stavak 2. prema kojem su odjeli za mladež do sada bili ustanovljeni i u Općinskim sudovima u Gospiću, Čakovcu, Koprivnici, Požegi, Virovitici i Zlataru. Navedenim izmjenama maloljetničko sudovanje koncentrira se u sjedište pojedinog pravosudnog područja, sve s ciljem dodatne specijalizacije sudaca koji rade na maloljetničkim predmetima. Navedeno će posljedično dovesti i do povećanja kvalitete rada na ovim predmetima, koji zbog svojih specifičnosti kako u samom postupku tako i u svrsi maloljetničkih sankcija nužno zahtijevaju specijalizaciju svih sudionika u postupku.

Uzimajući u obzir činjenicu da je u citiranom članku brisan stavak 2., dosadašnji stavak 3. postao je stavak 2.

Članak 3.

Članak 54. stavak 4. ZSM usuglašen je sa člankom 38. ZSM i člankom 116. stavkom 1. ZSM u pogledu kriterija koje mora ispunjavati odvjetnik da bi mogao biti postavljen za branitelja po službenoj dužnosti maloljetnika. Kriteriji su identični kriterijima koje moraju ispunjavati suci i državni odvjetnici za mladež koji postupaju u maloljetničkim predmetima te kriterijima koje mora ispunjavati odvjetnik da bi mogao biti postavljen za opunomoćenika djeteta, na koji način će se omogućiti jednoobrazna i sustavna edukacija svih sudionika pravne struke u maloljetničkim postupcima, sve u cilju sveobuhvatne zaštite i jačanja postupovnih prava djece i prilagođenom pristupu njima u kaznenim postupcima. Valja istaknuti i da se kao dodatni uvjet propisuje da branitelj po službenoj dužnosti može biti samo odvjetnik koji ima praksu od najmanje pet godina kao odvjetnik ili kao dužnosnik u pravosudnom tijelu, osim u postupku za kazneno djelo za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora, kada branitelj po službenoj dužnosti može biti samo odvjetnik koji ima praksu od najmanje osam godina kao odvjetnik ili kao dužnosnik u pravosudnom tijelu, čime se u slučajevima kada je obranu maloljetniku dužna osigurati Republika Hrvatska jamči kvaliteta te obrane.

Članak 4.

Izmjenom u članku 69. stavku 1. ZSM policijski službenici koji provode izvide kaznenih djela u postupku prema maloljetniku sada se pravilno označavaju kao „policijski službenici za mladež“, što predstavlja terminološko usklađenje sa odredbama ZSM u kojima se koriste izrazi „suci za mladež“, „državni odvjetnici za mladež“ i „istražitelji za mladež“. Također,

uslijed potreba prakse, u stavku 1. sada se propisuje i da izvide kaznenih djela u postupku prema maloljetniku iznimno mogu provoditi i drugi policijski službenici, ako zbog okolnosti slučaja ne mogu postupati policijski službenici za mladež.

Članak 5.

Izmjenom u članku 114. stavku 2. ZSM policijski službenici koji postupaju u predmetima kaznenih djela kaznenopravne zaštite djece sada se pravilno označavaju kao “policijski službenici za mladež”, što predstavlja terminološko usklađenje sa odredbama ZSM u kojima se koriste izrazi „suci za mladež“, „državni odvjetnici za mladež“ i „istražitelji za mladež“.

Članak 6.

Odredba članka 116. stavka 1. ZSM precizirana je na način da se sada jasno propisuje kako se opunomoćenici djeteta postavljaju s liste odvjetnika za mladež koju sačinjava Hrvatska odvjetnička komora.

Članak 7.

Ovim člankom propisuje se koji će sudovi dovršiti predmete iz nadležnosti ukinutih odjela za mladež nakon stupanja na snagu ovog Zakona. Sukladno ovoj odredbi, nakon stupanja na snagu ovog Zakona, predmete iz nadležnosti odjela za mladež Općinskog suda u Gospiću dovršit će Općinski sud u Karlovcu, predmete iz nadležnosti odjela za mladež Općinskog suda u Čakovcu i Općinskog suda u Koprivnici dovršit će Općinski sud u Varaždinu, predmete iz nadležnosti odjela za mladež Općinskog suda u Požegi dovršit će Općinski sud u Slavonskom Brodu, a predmete iz nadležnosti odjela za mladež Općinskog suda u Virovitici dovršit će Općinski sud u Bjelovaru.

U odnosu na predmete iz nadležnosti odjela za mladež Općinskog suda u Zlataru, valja istaknuti kako je odlukom ministra pravosuđa KLASA: 710-01/14-01/403, URBROJ: 514-03-01-01-01-14-01 od 16. srpnja 2014. Stalna služba u Zlataru Županijskog suda u Zagrebu spojena sa danom 1. rujna 2014. sa Županijskim sudom u Zagrebu i prestala sa radom u Zlataru. Istovremeno, Županijski sud u Zagrebu preuzeo je sve neriješene predmete koji su zaprimljeni u dotadašnjoj stalnoj službi. Samim time, a imajući u vidu da je sukladno članku 37. stavku 2. ZSM postojanje odjela za mladež u Općinskom sudu u Zlataru vezano uz postojanje stalne službe županijskog suda, Općinski sud u Zlataru postao je stvarno nenadležan za postupanje u predmetima iz nadležnosti odjela za mladež, koje će dovršiti Općinski kazneni sud u Zagrebu kao stvarno i mjesno nadležan sud.

Članak 8.

Ovim člankom propisano je stupanje na snagu ovog Zakona. Datum stupanja na snagu (1. travnja 2015.) odgovara datumu stupanja na snagu Zakona o područjima i sjedištima sudova.

VI. ODREDBE VAŽEĆEG ZAKONA O SUDOVIMA ZA MLADEŽ KOJE SE MIJENJAJU ODNOSNO DOPUNJUJU

Članak 33.

(1) Punoljetnoj osobi može se za kazneno djelo koje je počinila kao stariji maloljetnik izreći odgojna mjera posebnih obveza, odgojna mjera pojačanog nadzora i kazna maloljetničkog zatvora, a ako počinitelj u vrijeme suđenja nije navršio dvadeset i jednu godinu života, odgojna mjera upućivanja u disciplinski centar i zavodska odgojna mjera. Prosuđujući hoće li i koju od ovih sankcija izreći, sud će uzeti u obzir sve okolnosti iz vremena počinjenja djela, osobito težinu i narav djela, vrijeme koje je proteklo od njegova počinjenja, ponašanje počinitelja, obiteljske prilike, kako se počinitelj uključio u redoviti život i svrhu što je treba postići tim sankcijama. Izrečene odgojne mjere mogu trajati do navršene dvadeset treće godine života počinitelja.

(2) Iznimno od odredbe iz stavka 1. ovog članka punoljetnoj osobi koja je u vrijeme suđenja navršila dvadeset i jednu godinu života, sud može umjesto maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora. Ako je osoba u vrijeme suđenja navršila dvadeset i tri godine života, sud će umjesto maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora ili uvjetnu osudu. Kod izricanja kazne zatvora sud će kaznu zatvora odmjeriti u granicama propisanim u članku 25. ovog Zakona, a za stjecaj kaznenih djela i prema članku 26. stavku 1. ovog Zakona. Kazna zatvora ima glede rehabilitacije i pravnih posljedica osude isti pravni učinak kao i kazna maloljetničkog zatvora.

Članak 37.

(1) U općinskim sudovima u sjedištu županijskog suda i u županijskim sudovima ustrojiti će se odjeli za mladež koji se sastoje od vijeća za mladež (članak 45. stavak 1. do 4.) i sudaca za mladež (članak 45. stavak 7.).

(2) Iznimno od stavka 1. ovog članka u općinskim sudovima u Gospiću, Čakovcu, Koprivnici, Požegi, Virovitici i Zlataru za čije područje su županijski sudovi ustrojeni kao stalne službe, ustrojiti će se odjeli za mladež koji se sastoje od vijeća za mladež i sudaca za mladež.

(3) U Vrhovnom sudu Republike Hrvatske ustrojiti će se vijeće za mladež (članak 45. stavak 5.).

Članak 54.

(1) Maloljetnik mora imati branitelja od prvog ispitivanja do pravomoćnog okončanja kaznenog postupka, kod donošenja odluke o zamjeni odgojne mjere zavodskom odgojnom mjerom i kod naknadnog izricanja maloljetničkog zatvora.

(2) Ako državni odvjetnik odlučuje prema načelu svrhovitosti, maloljetnik može imati branitelja (članak 72.).

(3) Ako u slučajevima iz stavka 1. ovoga članka sam maloljetnik ili osobe koje su ovlaštene na uzimanje branitelja u smislu odredbi Zakona o kaznenom postupku, ne uzmu branitelja, postaviti će mu ga po službenoj dužnosti sudac za mladež.

(4) Branitelj se postavlja iz reda odvjetnika s izraženim sklonostima i osnovnim znanjima u području odgoja i skrbi za mlade osobe s liste odvjetnika za mladež Hrvatske odvjetničke komore.

(5) Maloljetnikov branitelj može biti samo odvjetnik.

(6) Ako je maloljetnik ispitan bez prisutnosti branitelja, zapisnik i snimka ispitivanja maloljetnika ne mogu se upotrijebiti kao dokaz u postupku.

Članak 69.

(1) Izvide kaznenih djela u postupku prema maloljetniku provode posebno osposobljeni policijski službenici.

(2) Izvidi mogu obuhvatiti prikupljanje podataka o osobnim i obiteljskim prilikama maloljetnika.

Članak 114.

(1) Kazneni postupak protiv odraslih počinitelja kaznenih djela iz članka 113. ovog Zakona provodi se prema odredbama Zakona o kaznenom postupku.

(2) U predmetima kaznenih djela kazneno pravne zaštite djece iz članka 113. ovog Zakona postupaju državni odvjetnici za mladež, specijalizirani policijski službenici za mladež i istražitelji za mladež. Iznimno, postupaju drugi policijski službenici i istražitelji ako zbog okolnosti slučaja ne mogu postupati policijski službenici i istražitelji specijalizirani za mladež.

Članak 116.

(1) Ako sudac istrage za mladež, odnosno predsjednik vijeća za mladež utvrdi da je radi zaštite prava i interesa djeteta oštećenika ili djeteta žrtve kaznenog djela potrebno postaviti mu opunomoćenika, podnijet će prijedlog predsjedniku suda koji će opunomoćenika postaviti iz reda odvjetnika koji moraju imati izraženu sklonost za odgoj, potrebe i probitke mladeži te vladati osnovnim znanjima s područja kriminologije, socijalne pedagogije, psihologije mladih i socijalnog rada za mlade osobe. Imenovanog odvjetnika ne može zamijeniti odvjetnički vježbenik.

(2) Za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora pet godina ili teža, kao i kada je počinitelj kaznenih djela protiv spolne slobode i kaznenih djela protiv spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, srodnik djeteta u uspravnoj lozi, srodnik u pobočnoj lozi iz trećeg stupnja, srodnik po tazbini do drugog stupnja zaključno, posvojitelj, djetetu žrtvi kaznenog djela, ukoliko dijete nema izabranog opunomoćenika, sud će po službenoj dužnosti, postaviti opunomoćenika u smislu odredbe stavka 1. ovog članka.

(3) Djetetu žrtvi kaznenog djela bit će u postupku osigurana pomoć i podrška koju će pružiti stručni suradnik županijskog, odnosno općinskog suda u sjedištu županijskog suda. Iznimno, pomoć i podršku djetetu žrtvi kaznenog djela može pružiti i druga stručna osoba na teret proračunskih sredstava ako županijski, odnosno općinski sud u sjedištu županijskog suda nema stručnog suradnika.

